

Dosarul nr. 2ra-2866/15

Instanța de fond: Judecătoria Buiucani mun. Chișinău – O. Parfeni

Instanța de apel: CA Chișinău – N. Cernat, L. Bulgac, A. Pahopol

DECIZIE

02 decembrie 2015

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al
Curtii Supreme de Justiție

în componența:

Președintele completului,

judecătorul:

Svetlana Filincova

Judecătorii:

Tamara Chișca-Doneva, Dumitru Mardari,

Elena Covalenco, Maria Ghervas,

examinînd recursului declarat de avocatul Gafton Mihai în interesele lui Iurco Serghei în pricina civilă la acțiunea lui Iurco Serghei împotriva Ministerului Finanțelor și Ministerului Justiției, intervenient accesoriu Procuratura Generală și Procuratura mun. Chișinău privind repararea prejudiciului moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești,

împotriva deciziei Curtii de Apel Chișinău din data de 15 septembrie 2015, prin care s-a respins apelul declarat de avocatul Gafton Mihai în interesele lui Iurco Serghei, s-a admis în parte apelurile declarate de Ministerul Justiției și Ministerul Finanțelor, s-a modificat hotărîrea Judecătoriei Buiucani mun. Chișinău, din 22 aprilie 2015, prin micșorarea cuantumului despăgubirilor,

CONSTATĂ:

La data de 29 octombrie 2014 reclamantul Iurco Serghei s-a adresat cu cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Finanțelor, copîrît Ministerul Justiției, solicitînd repararea prejudiciului moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procurorilor și ale instanțelor judecătorești în cuantum de 50 000 lei (f.d. 1-5).

În motivarea acțiunii reclamantul a invocat, că în cadrul urmăririi penale la data de 21 martie 2014 la demersul procurorului, judecătorul de instrucție a autorizat internarea sa pe un termen de 30 zile în Spitalul Clinic de Psihiatrie mun. Chișinău, pentru efectuarea expertizei – legale psihiatrice în condiție de staționar. În urma examinării comisia de expertiză a constatat, *că el suferă de maladie psihică cronică și evolutivă: „Schizofrenie nediferențială, defect de tip mixt”, și la momentul comiterii faptei prejudiciabile, se afla în stare de acutizare a maladiiei psihice cronice Schizofrenie, manifestate prin sindromul - halucinatoriu – paranoid, și urmează a fi recunoscut „ Iresponsabil” de fapta comisă. La*

momentul expertizării expertizatul se află în stare de remisiune cu defect de tip mixt, cu simptomatologie defectuală elucidată în stare psihică. Pericol social nu prezintă. Comisia pledează, că din aceste considerente față de el să nu fie aplicate măsuri de constrângere cu caracter medical- tratament prin constrângere. Se recomandă supraveghere obligatorie a psihiatrului de circumscripție (f.d. 22-23).

Necătînd la concluzia comisiei de experți despre lipsa necesității aplicării măsurilor de constrângere cu caracter medical, la demersul procurorului prin încheierea judecătorului de instrucție din cadrul Judecătoriei Centru mun. Chișinău din 02 iulie 2014 s-a dispus internarea lui Iurco Serghei în IMPS Spitalul Clinic de Psihiatrie a Ministrului Sănătății pentru aplicarea tratamentului prin constrângere cu caracter medical.

Astfel, el ilegal a fost privat de libertate prin internare în spitalul de psihiatrie, acțiune prin care i s-a cauzat o daună morală generată de suferințe psihice și fizice, care s-au manifestat, prin pierderea încrederii față de statul de drept, în sistemul național de sănătate, totodată, fiindu-i încălcat dreptul la libertate și dreptul la tratament uman, pentru o perioadă de 106 zile calendaristice pînă la data de 15 octombrie 2014, cînd în baza încheierii judecătorului de instrucție s-a dispus eliberarea sa de sub starea tratamentului forțat prin constrângere cu caracter obișnuit.

Ulterior, avocatul Gafton Mihai în interesele lui Iurco Serghei a depus cerere de modificare a acțiunii, prin majorarea despăgubirilor morale în cuantum de 100 000 lei (f.d. 57).

Prin încheierea Judecătoriei Buiucani mun. Chișinău din 20 ianuarie 2015 au fost atrași în calitate de intervenienți accesorii Procuratura Generală și Procuratura mun. Chișinău (f.d. 68-69).

Prin hotărîrea Judecătoriei Buiucani mun. Chișinău din 22 aprilie 2015 a fost admisă parțial cererea de chemare în judecată, s-a dispus încasarea din bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Finanțelor în beneficiul reclamantului suma de 20 000 lei cu titlul de prejudiciul moral (f.d. 146).

Hotărîrea primei instanțe a fost contestată cu apel de către Ministerul Justiției, Ministerul Finanțelor și de către avocatul Gafton Mihai în interesele lui Iurco Serghei.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 15 septembrie 2015 s-a respins apelul declarat de Iurco Serghei, s-a admis cererile de apel declarate de Ministerul Justiției și Ministerul Finanțelor, s-a modificat hotărîrea primei instanțe prin micșorarea cuantumului despăgubirilor, de la suma de 20 000 lei pînă la suma de 5 000 lei, în rest apelurile declarate de Ministerul Finanțelor și Ministerul Justiției s-au respins (f.d. 199).

Nefiind de acord cu decizia Curții de Apel Chișinău din 15 septembrie 2015, avocatul Gafton Mihai în interesele lui Iurco Serghei a depus recurs, prin care a solicitat admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și a primei instanțe, cu emiterea unei hotărîri noi privind admiterea acțiunii integral (f.d. 208-210).

În motivarea recursului a declarat, că instanța de apel a interpretat eronat legea materială internă și practica Curții Europene pe cauze analogice unde Republica Moldova a fost condamnată. Curtea Europeană a indicat ca un criteriu forte de admitere a sumelor solicitate de către reclamanti, mărimea prejudiciului moral acordat depinde de seriozitatea

violării CEDO și efectul acestei violări asupra reclamantului, dar și de alte circumstanțe ca vârsta și sănătatea reclamantului, miza pentru reclamant, nu în ultim moment în cazul violării continue, CEDO ia în calcul durata lipirii ilegale de libertate sau a procedurilor forțate contra fizicului și personalității reclamantului.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) CPC recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale.

Materialele cauzei atestă, că decizia Curții de Apel Chișinău a fost pronunțată la 15 septembrie 2015, expediată părților prin intermediul oficiului poștal la data de 16 septembrie 2015 (f.d.207).

Recursul, declarat la 01 octombrie 2015, se consideră a fi depus în termen.

În conformitate cu art.445 al. 1, lit. b) CPC instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral sau parțial decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe, pronunțând o nouă hotărâre.

În speță, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră recursul, depus de către avocatul Gafton Mihai în interesele lui Iurco Serghei, întemeiat și care urmează să fie admis din următoarele considerente.

Iurco Serghei s-a adresat cu cerere de chemare în judecată, prin care a solicitat repararea prejudiciului moral în cuantum de 100 000 lei din contul statului pentru deținerea ilegală în spitalul de psihiatrie în condițiile tratamentului prin constrângere cu supraveghere obișnuită, timp de 106 zile.

Prin hotărârea Judecătoriei Buiucani mun. Chișinău din 22 aprilie 2015 acțiunea reclamantului a fost admisă parțial. S-a încasat din bugetul statului prejudiciul moral în cuantum de 20 000 lei, în rest pretențiile au fost respinse, hotărârea dată fiind modificată prin decizia Curții de Apel Chișinău din 15 septembrie 2015, prin micșorarea cuantumului prejudiciului moral de la suma de 20 000 lei la suma de 5 000 lei. În rest hotărârea primei instanțe a fost menținută.

Instanțele ierarhic inferioare corect au stabilit circumstanțele raportului juridic litigios și anume că în privința lui Iurco Serghei la data de 14 august 2013 a fost intentată cauza penală în baza semnelor componentei de infracțiune prevăzute de art. 264 al. 1 Cod Penal. Prin expertiza medico- psihiatrică nr. 47sn-2014 s-a constatat că Iurco Serghei suferă de **schizofrenie nediferențiată, defect de tip mixt** și față de fapta comisă urmează a fi recunoscut iresponsabil. Totodată el nu a fost recunoscut periculos pentru societate și nu necesită tratament prin constrângere.

Prin încheierea Judecătoriei Centru mun. Chișinău din 02 iulie 2014 la demersul procurorului, în lipsa unei concluzii medicale privind necesitatea aplicării unui tratament prin constrângere, a fost dispusă internarea lui Iurco Serghei în IMSP Spitalul Clinic de Psihiatrie, mun. Chișinău pentru aplicarea tratamentului forțat prin constrângere cu supraveghere obișnuită. Medicii psihiatri au sesizat instanța prin raportul nr. 47sn-2014 prin care au concluzionat repetat că Iurco Serghei nu necesită tratament prin constrângere.

La data de 15 octombrie 2014, instanța de judecată din oficiu a dispus eliberarea lui Iurco Serghei de sub starea tratamentului forțat prin constrângere cu caracter obișnuit, din motivul lipsei unei astfel de dispoziții cât și din motivul lipsei unei hotărâri executorii în

acest sens. Potrivit practicii CEDO aflarea în spitalul de psihiatrie se echivalează cu privarea de libertate.

Așadar, Iurco Serghei a fost privat de libertate și supus ilegal tratamentului forțat în perioada de la 02 iulie 2014 până la 15 octombrie 2014 inclusiv, fiindu-i cauzată daună morală reieșind din suferințele fizice și psihice suportate care s-au manifestat prin pierderea încrederii față de statul de drept și în sistemul național de sănătate. Suferința psihică manifestată prin tulburări de personalitate, prin faptul neîncrederii și suspiciunii, intențiile oricărui individ, fiind interpretate de el ca răuvoitoare.

Prin ordonanța procurorului din 12 noiembrie 2014 s-a încetat cauza penală și s-a scos de sub învinuire Iurco Serghei, deoarece a săvârșit o faptă prejudiciabilă fiind în stare de iresponsabilitate și nu era necesară aplicarea măsurilor de constrângere cu caracter medical.

Potrivit art. 3 alin 1, lit. c) al Legii nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești *„este reparabil prejudiciul material și moral cauzat persoanei fizice sau juridice în urma efectuării, în cazul urmăririi penale ori judecării cauzei penale, a percheziției, ridicării, punerii ilegale sub sechestru a averii, eliberării sau suspendării ilegale din lucru (funcție), precum și în urma altor acțiuni de procedură care limitează drepturile persoanelor fizice sau juridice”*.

Astfel, la caz se confirmă că Iurco Serghei a fost privat de libertate prin aplicarea tratamentului prin constrângere cu supraveghere obișnuită în perioada de la 02 iulie 2014 până la 15 octombrie 2014, de aceea are dreptul de a pretinde la despăgubiri, prin prisma prevederile art. 3 al. 1 și al. 2 al Legii sus - menționate. Prejudiciul cauzat se repară integral, indiferent de culpa persoanelor cu funcții de răspundere din organele de urmărire penală, din procuraturi și din instanțele judecătorești.

Conform prevederilor art. 11 al aceleiași Legi mărimea concretă a prejudiciului moral se determină luându-se în considerație gravitatea infracțiunii de a cărei săvârșire a fost învinuită persoana respectivă, caracterul și gravitatea încălcărilor procesuale comise la urmărirea penală și la examinarea cauzei penale în instanța de judecată, rezonanța pe care a avut-o în societate informația despre învinuirea persoanei, durata urmăririi penale, precum și durata examinării cauzei penale în instanța de judecată, natura dreptului lezat și locul lui în sistemul de valori ale persoanei, suferințele fizice, caracterul și gradul suferințelor psihice, măsura în care compensația bănească poate atenua suferințele psihice cauzate, durata aflării nelegitime a persoanei în detenție.

Respectiv, fiecare persoană care pretinde că a suferit, este în drept să-și estimeze prejudiciul adus, dar numai instanța de judecată este împuternicită de lege să aprecieze cuantumul prejudiciului moral, conducându-se de noțiunea reparării rezonabile, de circumstanțele cazului concret, de personalitatea părților.

Conform art. 1423 Cod Civil mărimea compensației pentru prejudiciul moral se determină de către instanța de judecată în funcție de caracterul și gravitatea suferințelor psihice sau fizice cauzate persoanei vătămate, de gradul de vinovăție al autorului

prejudiciului, dacă vinovăția este o condiție a răspunderii, și de măsura în care această compensație poate aduce satisfacție persoanei vătămate.

Un criteriu orientativ de apreciere a prejudiciului moral, stabilit de Curtea Europeană, este criteriul echității, care presupune că indemnizația trebuie să prezinte o justă și integrală despăgubire. În temeiul Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale acest criteriu se traduce prin necesitatea ca partea vătămată să primească o satisfacție echitabilă pentru prejudiciul moral suferit. Cuantumul despăgubirilor trebuie astfel stabilit încât acesta să aibă efect compensatoriu și nu trebuie să constituie **nici sume excesive pentru autorii daunelor și nici venituri nejustificate**.

Mărimea prejudiciului moral urmează să fie proporțională cu sumele acordate de Curtea Europeană și care sunt îndreptate împotriva Republicii Moldova sau a țărilor cu un nivel de dezvoltare economică capabil cu cel al Republicii Moldova.

Astfel, suma prejudiciului moral acordat de către instanța de apel lui Iurco Serghei constituie o sumă contrară practicii CEDO în cazuri similare (cauza David c. Moldovei).

Raportînd circumstanțele prezentei spețe la practica CEDO enunțată, instanța de recurs consideră suma de 100 000 lei solicitată de recurent, pentru privarea ilegală de libertate și supunerea ilegală la tratamentul forțat pentru perioada de la 02 iulie 2014 pînă la 15 octombrie 2014 ca fiind excesivă și disproporțională principiilor compensării echitabile și rezonabile a prejudiciului moral. Acordarea în întregime a sumei de 100 000 lei, ar înlătura caracterul de **satisfacție echitabilă** al despăgubirilor, devenind astfel **venituri nejustificate**.

În aceste circumstanțe, avînd în vedere principiul compensării echitabile și rezonabile a prejudiciului moral, suferințele morale cauzate intimatului, timp mde 106 zile calendaristice s-a aflat la tratament forțat în perioada de la 02 iulie 2014 pînă la 15 octombrie 2014, instanța de recurs consideră, că prejudiciul moral cauzat lui Iurco Serghei dispus spre încasare de către instanța de apel, este unul mic, prejudiciul moral acordat de prima instanță în cuantum de 20 000 lei fiind stabilit pe principiul compensării rezonabile și echitabile, din care considerente recursul declarat de avocatul Gafton Mihai în partea dată urmează a fi admis.

Potrivit art. 5 al Legii nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești *„cauzele cu privire la repararea prejudiciului material și moral se examinează în conformitate cu normele de procedură civilă în vigoare. Organul care reprezintă statul în instanța de judecată pe această categorie de cauze este Ministerul Justiției”*

Articolul 13¹ al aceleiași Legi stipulează *„hotărîrea judecătorească privind repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești se execută după ce devine irevocabilă, în modul stabilit de legislația în vigoare. Instanța de judecată prezintă din oficiu titlul executoriu, emis în baza hotărîrii judecătorești irevocabile, spre executare Ministerului Justiției și informează părțile despre acest fapt. La solicitarea Ministerului Justiției, creditorul prezintă, în termen de 5 zile, datele bancare necesare pentru executarea titlului*

executoriu. Titlul executoriu, eliberat în baza hotărîrii irevocabile, poate fi prezentat spre executare Ministerului Justiției și de către creditor, cu anexarea datelor bancare necesare, în vederea efectuării transferului”.

Prin urmare instanțele incorect au dispus încasarea prejudiciului moral prin intermediul Ministerului Finanțelor, acesta urmează a fi încasat prin intermediul Ministerului Justiției.

Instanța de recurs coroborînd normele legale citate supra ce țin de repararea prejudiciului moral în urma acțiunilor ilegale a organelor de urmărire penală, a procuraturii și ale instanței judecătorești, ajunge la concluzia de a admite recursul declarat de avocatul Gafton Mihail în interesele lui Iurco Serghei, de a casa decizia instanței de apel și hotărîrea primei instanțe, pronunțînd o nouă hotărîre, prin care a încasa din bugetul statului prin intermediul Ministerului Justiției în beneficiul lui Iurco Serghei prejudiciul moral în mărime de 20 000 lei.

În conformitate cu art. 419, art. 445, al. 1, lit. b) CPC Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

DISPUNE :

Se admite recursul declarat de avocatul Gafton Mihail în interesele lui Iurco Serghei.

Se casează decizia Curții de Apel Chișinău din 15 septembrie 2015 și hotărîrea Judecătoriei Buiucani mun. Chișinău din 22 aprilie 2015 în pricina civilă la acțiunea lui Iurco Serghei împotriva Ministerului Finanțelor și Ministerului Justiției, intervenient accesoriu Procuratura Generală și Procuratura mun. Chișinău privind repararea prejudiciului moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, se emite o hotărîre nouă prin care admite parțial acțiunea:

Se încasează din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției în beneficiul lui Iurco Serghei prejudiciul moral în cuantum de 20 000 (douăzeci mii) lei.

Decizia este irevocabilă de la pronunțare.

Președinte judecătorul,

Svetlana Filincova

Judecătorii

Tamara Chișca-Doneva

Dumitru Mardari

Elena Covalenco

Maria Ghervas